

**BYGNINGSVERN RÅDGIVERTJENESTEN VED
MJØSMUSEET**

Årsrapport, andre halvår 2020

Fjøset i «Samsen» på Oppegårdssetra på Totenåsen

Forsidefoto: Både fjøs og stórhusbygning på «Samsen» ved Oppegårdssetra på Totenåsen, er bevart i sin nær opprinnelige form, med litt hjelp av noen nyere takplater. Dette er et seteranlegg antatt bygget under siste krig, og er slik sett et veldig seint avtrykk etter setringa på Totenåsen. Siden Oppegårdssetra er langt fra allfarvei, er håndverksteknikker og byggeteknikker preget av manuell utførelse og utnyttning av stedlige ressursar. En siste levning av både det gamle håndverket, byggemåten og drifta, «Samsen» var et samarbeidsprosjekt mellom flere ikke alt for store gårder, noe som ikke var uvanlig utover på 1900-tallet. Bygningene foreslås restaurert antikvarisk, slik at Samsen får fortsette å være en viktig historisk kilde til denne delen av seterhistorien.

Innhold	side
Innledning	2
Bygningsvernrådgivertjenesten ved Mjøsmuseet	3
Engasjement inn mot temaer knyttet til fredete og verneverdige bygninger i privat og offentlig eie	5
Tilsagn om tilskudd til prosjekter i området	8
Norsk Kulturminnefond	
Stiftelsen UNI	
SMIL-ordningen i kommunene	
Arbeidstid virksomhetsområde	9

Innledning

Denne rapporten omfatter bygningsvernrådgiverens oppdrag og oppgaver fra august 2020 og ut året. Fra 1.august, har undertegnende overtatt jobben etter Trond Raddum. Trond gikk av som pensjonist etter over ti år i stillingen. Gjennom denne perioden har Trond lagt ned et svært betydelig arbeide for bevaring av bygningsarven i vår region.

En måneds overlapp, finansiert av Innlandet fylke, gav muligheter for påtroppende rådgiver i å samle kunnskap om stillingen, og litt om rutiner og arbeidsmetoder. Det ble en lærerik og interessant måned, med et svært inspirerende, og ikke minst trivelig samarbeid.

Det har vært et aktivt halvår, med mange henvendelser fra private, fylket og kommunene. Men oppgavene har vært interessante, og det oppleves som veldig meningsfylt å få ha en rolle i det å ivareta bygningsarv, kulturminner og kulturmiljø i våre områder.

Denne årsrapporten går til en bred kategori mottakere, derfor er det, etter museets vurdering, viktig å legge fram året slik det har forløpt ikke bare gjennom bygningsvernrådgiverens egne avgrensede aktiviteter, men også for bygningsvernet lokalt i kjølvannet av ordningen.

Det er ønskelig at også berørte kommunepolitikere i f.eks. planutvalgene får rapporten.

BYGNINGSVERN RÅDGIVERTJENESTEN VED MJØSMUSEET

Stillingen er en del av et fylkesnettverk av bygningsvern rådgivere. Tilsvarende stillinger er opprettet ved Gudbrandsdalsmusea AS / Håvard Syse, Randsfjordmuseene AS / Lars Stålegård, Valdresmusea AS / Odd Arne Rudi og Maihaugen / Jørn Ulven.

De fem stillingene skal arbeide utadrettet med base i hvert sitt museum og med tilgang på museets arkiv og kompetanse. Det legges opp til faglige samlinger og løpende erfaringsutvekslinger mellom deltakerne som utgjør kjernen i nettverket. Bygningsvern rådgiveren skal ikke være en del av forvaltningen, men gjøre faglige vurderinger - veilede og gi råd til forvaltningen og eiere av verneverdige bygninger. Ordningen finansieres av et spleiselag bestående av fylkeskommunen, kommunene og museene.

2020. Året ble altså delt i to med Trond Raddum ved roret fram til 30/8-2020, og med Ole Tian Jarlvang som arvtaker, ansatt 1/8-2020. Her noen punkter over aktiviteter etter 1/8-2020:

Ved Mjøsmuseet:

Temaer i stikkords form som bygningsvern rådgiveren har vært mer eller mindre en del av, gjengis nedenunder. Bygningsvern rådgiveren har fagansvar for de antikvariske temaene ved museets bygninger. Leder for drift, Anders Brusveen, har administrert gjennomføringen av de fleste tiltakene:

- Årlig runde/møter mellom direktøren og leder for drift og bygningsvern rådgiveren om prioritering av vedlikeholdstiltak på museets bygninger. Drift har utarbeidet et oversiktlig oppsett som er et viktig styringsdokument.
- Dette oppsettet har også vært solid grunnlag for tilbakemeldingen til Kulturrådet om bygningenes tilstand.
- Noen mindre interiørmessige reparasjonsarbeider/restaureringsarbeider ved hovedbygning på Gjøvik gård ble planlagt. (Eksempelvis overhaling av låskasse, utbedring av en dørvrider, liming av løse spiler i trapp, liming av noen løse deler av dentalutsmykning i sal i andre etasje, osv.). Disse oppgavene gjennomføres i 2021.
- Museets landskapsarkitekt skrev i september en uttalelse til utforming av planutkastet Miljøgata Strandgata. Reguleringsforslagene berører Kauffelds plass helt inntil Kauffeldtgården.
- Vanntåkeanlegg i Tingbygningen på Hunn var under montering dette halvåret. Noen tilleggstilpassinger for å få til løsninger som i størst mulig grad ivaretok de antikvariske verdiene ble gjennomført.
- Delvis i forbindelse med etableringen av vanntåkeanlegg, ble det avholdt befaring for drøfting av tiltak i yttergang ved Tingbygningen. Det er behov for å sikre plussgrader innendørs og mindre tilføringstiltak ved dører/vinduer ble sett på.
- Restaureringsarbeider på den fredete Kvemsbygningen på Stenberg ble ferdigstilt, og ferdigbefaring avholdt. Historielaget, Mjøsmuseet og kulturarvenheten ved Innlandet fylke er svært fornøyd med arbeidet som er blitt utført. Tilskudd fra RA ble gitt til dette arbeidet
- Golvet av teglstein i bryggerhuset på Stenberg ble restaurert denne høsten, og arbeidet ble ferdigstilt inn mot jul. Grunnet behov for vurderinger av ulike løsninger på noen ulike problemstillinger som dukket opp under prosjektet, ble bygningsvern rådgiver noe involvert i prosessen. Nødvendige avklaringer ble gjort i samråd og dialog med kulturarvenheten.

- Arbeidet med restaurering av gravkapellet på Stenberg ble påbegynt denne høsten. Noen av oppgavene var jekking/oppretting, avstiving og råteutbedring. Noe vindusrestaurering utføres utover vinteren og våren 2021.
- NIKU har denne høsten lagt ned et stort arbeide på Stenberg. De har kartlagt bygningsdetaljer, overflater og bygningshistorikk ved hovedbygningen, og på bakgrunn av dette skrevet en forskningsrapport rundt de ulike funnene. I tillegg har de forfattet en såkalt klimarapport knyttet til registreringer og tolkninger av inneklimateet i bygningen. Rapporten inneholder også faglige råd for best mulig ivaretagelse av bygningen og forebygging av negativ påvirkning fra lys, fukt og annet. Gjennomføringen er støttet gjennom tilskudd fra Riksantikvaren. Rapportene har gitt et svært betydelig, og svært interessant tilfang av ny kunnskap om bygningen og dens historie, samt viktige råd for ivaretagelsen videre.
- Med tanke på mulighetene for eventuell blinking av kvalitetsvirke i forbindelse med noe hogst av skog på østsiden av fylkesvegen gjennom Stenberg, ble det holdt befaring for faglig råd fra Hans Andreas Lien.
- I samme område ble bygningsvernråd giver tidligere på høsten trukket inn for vurderinger av muligheten for beiting, satt opp mot påvirkning på kulturminner i form av antatte bygningstuffer og spor etter kultivering.
- Badstua på Stenberg skal flyttes tilbake til sin opprinnelige tomt. Et svært spennende prosjekt, som har vært ønsket helt siden Museumslaget overtok Stenberg i 1934. Befaringer i forhold til tømmerarbeid, steinmurerarbeid og grunnarbeid ble avholdt for å innhente kalkyler. Disse dannet grunnlag for en søknad om midler fra Riksantikvaren, sendt i november.
- Et restaureringsarbeide av overflatene ved trapp og «rekkverk» ved Kauffeldtgården er utført av egne håndverkere. Etter faglige råd og avklaringer ble silikatmaling benyttet på rekkverk.
- Pakkhuset Thorstadbua Lillehammer har vært viet en god del oppmerksomhet denne høsten. I samarbeid med Mjössamlingene AS ønsker Mjøsmuseet å sette i gang en prosess for restaurering av Thorstadbua. Etter befaring med Vegard Røhme ble det bekreftet at kompleksiteten og omfanget på restaureringsbehovene ved Thorstadbua tilsier at vi må begynne med en faglig, antikvarisk fundert prosjektering av restaureringsarbeidene. Til dette arbeidet ønsket vi å forespørre Forsvarsbygg, som har mange sammenlignbare bygningen i sin portefølje, og som har tung fagkompetanse på de ulike antikvariske håndverksoppgavene som kreves. De gav oss en kalkyle på hva en prosjektering vil koste, og i november ble det søkt Riksantikvaren om midler til en slik type prosjektering.
- Mjøsmuseet har fått i oppdrag av kulturarvenheten Innlandet fylke å utarbeide grunnlag for dokumentasjonsvedlegg for fredningsprosessen ved Thorstadbua, ekspedisjonsbygget, steinbrygga og Skibladnerbrygga. I samarbeid med direktør Arne Julsrud Berg har bygningsvernråd giver vært involvert i dette arbeidet.
- Befaring Mjøsfergen for kartlegging av konstruksjoner ved dekk og råteskader i tredekke under støpt dekke.
- Restaurering av interiør ved fiskarbua ved Minnesundanlegget pågår, og det er blitt sparret litt rundt løsninger og produktvalg i den forbindelse.

Regionalt:

- I september deltok bygningsvernråd giver på KIK-forum; kulturminneplaner i Innlandet, på Elverum. De ulike kommunene i regionen presenterte sitt arbeid så langt med kulturminneplanen.
- Bygningsvernråd giver sitter i fagråd for bygningsvern ved Fagskolen Innlandet. Det jobbes blant annet med forslag til studieplan for bygningsvern 2.

ENGASJEMENT INN MOT TEMAER KNYTTET TIL FREDETE OG VERNEVERDIGE BYGNINGER I PRIVAT OG OFFENTLIG EIE.

Tabellen under gir en kommunevis oversikt over saker/type saker og hvem som har bestilt. «Bestiller» er oftest eier etter tips eller anmodning fra kommunen eller kulturarvenheten i fylket.

Vestre Toten

Sak	Oppdrag/tema	Eierform/ bestiller
Gimleveien 1, Bøverbru	Diverse framskaffelse av dokumentasjon samt skrevet en kommentar knyttet til tilbakeføringen av fasadene.	Kommunen/kultur arv
Kirkestallen, Bøverbru	Diverse drøfting av videre tiltak og oppfølging i kjølvannet av de siste års restaurering.	Kommunen
Bygninger på Nerby	Drøfting av mulighet for å nyregistrere flyttede bygninger i SEFRAK.	Kommunen/kultur arv
Raufoss gård	Befaring for diverse drøftinger, og deretter skrevet et notat knyttet til løsninger for takrestaureringen.	Kommunen
Gaarder, Reinsvoll	Rivningsønske. Vurdering av tilstand/tiltak på bolighuset, og rådgivning i forhold til muligheten for å restaurere. Befaring/rapport.	Eier
Kyseth søndre,	Befaring med rådgivning knyttet til bevaring av stabbur.	Eier
Raufoss baptistkirke	Rådgivning hovedsakelig i forhold til restaurering av vinduer. Befaring og rapport.	Privat/eier
Toten Frikirke	Rådgivning.	Privat/eier
Skreppen søndre	Diverse rådgivning.	Privat/eier
Østre Sønsteby	Befaring med diverse innspill i forhold til tilstand/tiltak/bevaring.	Privat/eier

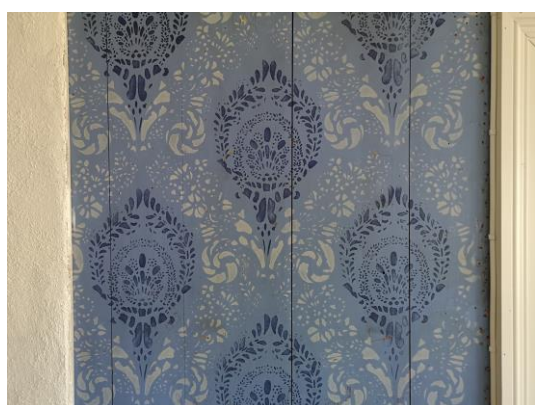
Stabbur på Kyseth

Fra Østre Sønsteby

Østre Toten

Auern, Totenvika	Fredet våningshus i Totenvika. Div. oppfølging og to befaringer.	Eier/Kulturarv
Meierigata 4, Lena	Div. innhenting av fotografier, div rådgivning, befaring, telefoner for avklaringer.	Kommunen/fylke/ eier
Vang nordre, Totenvika	Befaringer med diverse drøfting av tiltak.	Kulturarv/privat
Kolbulinna 1400, Kolbu	Diverse rådgivning i forhold til tilbakeføring/bevaring. Skrevet et fagnotat.	Eier/kommunen
Bakke, Kapp	Restaurering klokketårn på stabbur Befaring/rapport.	Eier
Bekkevold, Skreia	Restaureringsbehov driftsbygning. Befaring og rapport.	Eier
Dybdal, Lena	Tilstands- og tiltaksvurdering våningshus Befaring/rapport.	Eier
Faarlund østre, Skreia	Tilstands- og tiltaksvurdering dekormaling midtkammers hovedbygning Befaring/rapport.	Eier
Holo-setra, Totenåsen	Tilstands- og tiltaksvurdering «grisehus» Befaring/rapport.	Eier
Majer, Lena	Rådgiving knyttet til taklekkasjer låve.	Eier
Oppegårdssetra, Totenåsen	Tilstands- og tiltaksvurdering stórhus og fjøs. Befaring/rapport.	Eier/kulturarv
Skorkedalen, Lena	Diverse rådgivning.	Eier
Slettavegen 357, Lena	Rådgiving knyttet til tilbakeføring/fasadeendring våningshus. Befaring/rådgiving.	Eier
Kraby stasjon	Tilstand og tiltak overflater. Befaring og rapport.	Eier

Sjablongdekor Faarlund østre

«Grisehuset» på Holo-setra

Gjøvik

Kampen, Gjøvik sentrum	Diverse rådgiving rundt ulike tiltak i forbindelse med restaureringen av eksteriør.	Kommunen
------------------------	--	----------

Kragebergvegen 96, Biri	Skrevet kommentar i forbindelse med rivningssøknad.	Eier/kommunen
Siggeruds gate 5, Gjøvik	Vurderinger knyttet til omsøkt tilbygg og glasstak Befaring og uttalelse.	Eier/kommunen
Aas gård, Gjøvik	Befaring og rådgiving knyttet til restaurering og tilbakeføring.	Eier
Birivegen 115, Biri	Tilstands- og tiltaksvurdering knyttet til tak. Befaring/rapport.	Eier
Bratstigen, Biri	Tilstands- og tiltaksvurdering låve. Tilstands- og tiltaksvurdering stabbur knyttet til potensielle rystninger fra vegtrafikk. Befaring med uttalelse stabbur, og rapport låve.	Eier/kommunen
Dempasetra, Biri	Tilstands- og tiltaksvurdering størhusbygning. Befaring/rapport.	Eier/kommunen
Glæstadroa 29, Gjøvik	Tilstands- og tiltaksvurdering våningshus og uthus. Befaring/rapport.	Eier
Johan Sverdrupsgate 5, Gjøvik	Diverse rådgiving knyttet til tilbakeføring Befaring/møte.	Eier/kommunen
Kiellandsgate 15, Gjøvik	Uttalelse i forbindelse med fasadeendring.	Eier/kommunen
Krakasetra, Biri	Tilstands- og tiltaksregistrering størhusbygning. Befaring/rapport.	Eier/kommunen
Lønnum, Snertingdalen	Tilstands- og tiltaksvurdering bakstehus. Befaring/rapport. Befaring med rådgiving knyttet til vognskjul.	Eier
Mellomberg	Rådgiving knyttet til bevaring i forbindelse med potensiell overtakelse av eiendom.	eier
Ringebua, Mustad, Brusveen, Gjøvik	Tilstands- og tiltaksvurderinger. Rådgiving. Befaring og rapport. Befaring og rådgiving.	Eier
Sandsgården, Gjøvik	Diverse rådgiving, samt dialog med Kulturminnefondet.	Eier/kulturminnefondet
Skolebygningen, Mustad, Brusveen, Gjøvik	Tilstands- og tiltaksvurdering. Befaring og rapport.	Eier
Skonhovdbakken, Hunndalen	Div. rådgiving.	Eier/
Skulhusodden, Biri	Besvart diverse forespørsler i forbindelse med E6-utbyggingen, også fra kulturarvenheten.	Eier/Kulturarv
Skumlivegen 215, Hunndalen	Tilstands- og tiltaksvurderinger. Befaring og rapport.	Eier/Kulturarvenheten/kommunen
Snartumsveum, Snertingdalen	Diverse rådgiving knyttet til restaurering/tilbakeføring. Befaring.	Eier
Stokkesetra	Tilstand- og tiltaksvurdering størhus. Befaring/rapport.	Eier
Vold seter, Snertingdal	Befaring for blant annet drøfting av mulige kurs.	Eier
Tordenskiolds gate 11, Gjøvik	Bygård med vernegrad 3. Rådgiving mot eier og kommune i forbindelse med fasadeendring.	Eier/kommunen
Tordenskiolds gate 16,	Tilstands- og tiltaksvurdering skifertak bolighus.	Eier

Gjøvik	Befaring/rapport.	
Torkilstuggu, Snertingdal	Rådgivning fasadeendring.	Eier

Skolebygningen Brusveen

Birivegen 115

TILSAGN OM TILSKUDD TIL PROSJEKTER I OMRÅDET

Norsk Kulturminnefond.

Det ble sendt inn i alt 10 søknader fra de tre kommunene Østre og Vestre Toten og Gjøvik. Ved ordinær tildeling fikk fem søkere tilsagn om tilskudd. Av disse ble følgende fordelt ut på kommunene:

Vestre Toten:

- Skolebygningen på Rud Klokkergård. Tilskudd kr. 67 000,-.

Østre Toten:

- Kampenvegen 2-Tak. Tilskudd kr. 78 000,-.
- Hattebøl – hovedbygning komplettering av paneling. Tilskudd kr. 150 000,-.
- Stabbur og sal med kjeller. Tilskudd kr. 450 000,-.
- Sjablongmaling Faarlund Østre. Tilskudd kr. 33 000,-.

Gjøvik

- Præstgar`n inngangsparti trinn 1. Tilskudd kr. 26 000,-.

Opplysninger hentet fra Kulturminnefondets nettsider «Fylkesoversikt vedtak i søknader 2020». Innlandet har flest antall søknader av alle fylkene, men har dessverre også den høyeste avslagsprosenten, og er dermed det eneste fylket med større antall avslag enn tilsagn.

Stiftelsen UNI.

- Den norske turistforening – Gjøvik og omegn har fått kr.150 000,- i tilskudd til å oppgradere brannvarslingsanlegget ved Osbakken

Informasjonen er hentet fra UNIs hjemmeside.

SMIL-ordningen i kommunene

Kommunenes landbruksforvaltning har etter søknad gitt tilskudd til følgende tiltak:

Gjøvik	991829415	SIMON BRENNHAUGEN JACOBSEN	Stabburet på Brennhaugen	15.sep
Gjøvik	923253661	LØVSTAD VOLD SETER	Vold seter (seterhus og uthus)	10.jun
Gjøvik	999000215	BJØRG MARGIT LUNDE LINNERUD	Restaurering av det gamle stabburet på tunet.	29.jun
Østre Toten	060863.....	MARI ELLINGSEN	Restaurere størhus på gården Helgestad østre på Skreia	12.mai
Østre Toten	981514998	STIG HÅVARD BLIKSETH	Nytt fundament stabbur	4.mai
Østre Toten	230266.....	RUTH LUNDEN	Stabbur	4.mai
Østre Toten	21064040348	JAN FREDRIK ROGNERUD	Stabbur	27.apr
Østre Toten	969148773	HVEEM HANS PETTER	Stabbur Stabo	4.mai

Informasjon innhentet fra landbruksforvaltningen hos Fylkesmannen. De fleste tilskudd er gitt i vårhalvåret.

ARBEIDSTID VIRKSOMHETSOMRÅDER.

De nøyaktige prosentfordelingene på virksomhetsområde foreligger ikke fra dette halvåret, men arbeidet med dokumentasjonsvedlegget Thorstadbu gir en noe høyere andel til kulturarvenheten Innlandet fylke enn ellers. Ved Mjøsmuseet har NIKU-prosjektet på Stenberg og arbeid med badstua bidratt til et en tidsbruk i overkant av det gjennomsnittlige.

De ulike virksomhetsområdene kan skisseres slik:

Målgruppen "Private":

Målgruppen "Kommuner":

Målgruppen "Kulturarv" (fylkeskommunen):

Målgruppen "Mjøsmuseet":

Målgruppen "Bygningsvern generelt":

Kapp, dato.....1/9-2021

Arne Julsrud Berg
direktør

Ole Tjan Jarlvang
bygningvernråd giver